

Приветствие към участниците в международната конференция
The State and Perspectives of Scientific Research in Bulgaria
от страна на г-н Йорг Шенк, ръководител отдел “Наука”
към Посолството на Федерална република Германия в София
Гранд Хотел София, 12 юни 2014 г.

Уважаема госпожо Министър,
уважаема проф. д-р Стоилова,
уважаема проф. д-р Маринова,
уважаема проф. д-р Куюмджиева,
уважаеми д-р Арндт,
уважаеми участници и гости на днешната конференция,

като ръководител отдел “Наука” към Посолството на Федерална република Германия в София, за мен е чест да присъствам на днешната международна конференция, както и да Ви поздравя от името на посланик Матиас Хьопфнер. Също така бих искал да благодаря на организаторите ѝ за отличната подготовка и за интересната програма, която са предвидили за следващите часове!

Първата ми мисъл, прочитайки темата и разлиствайки програмата на конференцията, беше сравнението с брака. Дали днес ще обсъждаме бъдещето на един “брак по сметка”, където държавата по презумция изпълнява ролята на богатия и влиятелен, но стиснат жених, а науката – скромната умна мома, или везните ще се наклонят към брак по взаимно съгласие, в който основата е взаимният респект и надграждане? Опитах се да си отговоря на този въпрос, връщайки се назад в годините и преглеждайки архивите на този не лек 145-годишен съпружески живот.

Когато през 1882 г. Българското книжовно дружество решава да се премести от Браила в София, именно тогавашния министър на Народното просвещение Константин Иречек назначава Привременен управителен комитет, който да го ръководи, а две години по-късно Софийската Община предоставя първия терен за сграда на ул. "Цариградска". В приетия нов устав същата 1884 година под член 2 изрично е формулирано, че Българското книжовно дружество се намира под личното покровителство на негово височество Българският княз Александър I, а през 1938 г. за почетен член е избран цар Борис Трети. До 1944 г. членове на Академията са били държавници от ранга на Стефан Стамболов или Димитър Петков, и са се развили изключителни учени, като например проф. Иван Шишманов.

След двете световни войни народната власт дава възможност на БАН да се разраства – това е и периодът, в който се откриват голяма част от институтите и се отварят стотици работни места за учени. Но 60 години след създаването на първия устав, Министерският съвет приема Наредбата-закон за прочистване от фашистки елементи на учителския и преподавателския персонал, а през 1947 г. член 3-ти от Закона за БАН постановява, че “не могат да бъдат в състава на Българската академия на науките лица, които са проявили и проявяват фашистка или всякаква друга противонародна дейност”. Точка В от същия член през 1949 г. допълва, че БАН “работи и съдейства за внедряването и развитието във всички научни области на марксисткия диалектически метод”. От това идеологизиране на науката остават в сянка някои от най-изявените имена в българската научна история, като например Иван Дуйчев. Забележителният историк така и не бива избран за член-кореспондент защото до края “не успя да се превъоръжи с марксистко-ленинската методология и си остана общо взето историк-обективист”¹.

---

¹ НА — БАН, ф. 1, оп. 27, а. е. 66, л. 55. Доклади и протоколи от заседанието на

И отново, малко повече от 60 години по-късно, през 1991 г., Народното събрание приема новия Закон за БАН, признавайки я за “национална автономна организация за научни изследвания”, която “умножава духовните и материалните богатства на българския народ”², но я поставя на опашката за национално бюджетно финансиране. А не е тайна, че наука се прави от умни глави и много пари. По мое наблюдение, не малка част от новия политически елит вижда в Българската академия на науките досадно бреме, наследено от миналото. Може би е вярно, че “науката не е основното нещо по време на криза”³, но също е вярно, че науката е основно средство за излизане от нея.

Ако цикличността на този съпругески живот продължи, през 2050-та година се очакват нови сериозни промени. Дали това ще бъде закриването на Академията поради, например, липса на учени, или ще се празнува първата Нобелова награда, изцяло разработена тук – това може би зависи и от участниците на днешната конференция. Затова бих желал да пожелаая на всички присъстващи интересни доклади и полезни дискусии.

Благодаря Ви за вниманието!

Пленума на Отделението за исторически и педагогически науки във връзка с разглеждане на кандидатури за академици и член-кореспонденти в изборите през 1966 г. (26. 09.–11. 11. 1966г.); Доклад от академик Димитър Косев за избора на членове-кореспонденти по История на България при БАН.

² 2011 година в член 2 от Закона за БАН

³ През ноември 2009 при обсъждането на бюджета за следващата година, в който за наука са отделени както и предишни години значително по-малко средства от препоръките на Лисабонската стратегия — едва 0,3% от БВП, финансовият министър Симеон Дянков заявява, че „науката не е основното нещо по време на криза“